

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

II. quid Divisio, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

CCCLXII. Respondeo negando assumptum, quia ut aggregatum nihil affirmant magis, quam propositio categorica ut propositio, sive ut aggregatum ex subiecto, copula & prædicato; affirmet aut neget

prædicatum de subiecto; sed est terminus complexus: in se tamen aliquid, affirmat aut negat, sed ut sic non spectatur ut aggregatum &c, ut patet.

DISPUTATIO VI.

De Definitionibus & Divisionibus.

D V B I V M I.

Quid sit Definitio & quatuorplex.

R E S O L U T I O I.

CCCLXIII. **D**ico 1. Definitio est dictio naturam rei explicans; ut animal rationale respectu hominis: quod enim homo confusè, animal rationale distinctè significat. Pro clariori tamen definitionis intelligentia

CCCLXIV. Adverte 1. definitionem non debere omnimodè ac tam perfectè ac potest; naturam rei explicare; quia sic definitio deberet omnia genera superiora explicitè continere, quod esset nimis prolixum; sed, si naturam rei, valde clarè, & clariùs, quam vox, cuius significatum defini dicitur, explicet, sufficit.

CCCLXV. Adverte 2. in definitione tria reperiri; definitum, genus definiti, & differentia definiti. Definitum est id, cuius natura per definitionem explicata est, ut homo in definitione supra. Genus definiti est id, quod est commune definito & alteri distincto à definito, ut animal ibidem; nam est commune homini & bruto. Differentia definiti, est id quo definitum ab omni alio differt, ut rationale ibidem: nam est id, quo homo ab omni alio à se differt.

CCCLXVI. Adverte 3. tres esse bonæ definitionis leges.

CCCLXVII. 1. Vt sit clarior definito, quia alioqui naturam definiti non explicaret; unde sequitur definitum non posse ingredi definitionem suam, quia idem non potest esse seipso clariùs, aut seipsum explicare.

CCCLXVIII. 2. Vt definitum & definitio materialis sive objectiva converti possint, & ab uno ad aliud consequentia valeat; quia definitio & definitum, unum sunt magis & minus explicatum; hinc sequitur, est homo, ergo est animal rationale, &c è contrà.

CCCLXIX. Dixi, definitio materialis sive objectiva, quia nimis clarum est definitionem formalem non converti cum definito, ut dictio naturam rei explicans cum homine; licet enim rectè dicatur, homo est animal rationale; non rectè tamen dicitur, homo est dictio naturam rei explicans.

CCCLXX. 3. Nè habeat aliquid otiosum, aut nè desit illi aliquid necessarium, ad explicandum rei naturam: unde hæc hominis definitiones sunt vitiosæ: Homo est animal rationale implume, homo est animal sensitivum, homo est vivens, quia 1. & 2. superabundat, nā implume est accidens, non pars essentialis hominis, sensitivum continetur implicitè in animali. 3. Deficit, quia homo est sensitivum rationale.

R E S O L U T I O II.

CCCLXXI. **D**ico 2. Definitio est duplex: una rei, & est definitio supra tradita; alia nominis, & est dictio explicans significationem nominis, ut vox homo est dictio significativa animalis rationalis. Definitio rei subdividitur in essentialem & descriptivam. Essentialis est dictio explicans naturam rei per prædicata essentialia; ut homo est animal rationale: prædicata autem essentialia sunt illa, sine quibus res nec esse, nec concipi potest.

CCCLXXII. Descriptiva seu descriptio est dictio naturam rei explicans per accidentia illi propria; ut homo est animal risibile, bipes, rectum, &c: accidentia autem sunt, quæ adveniunt rei in sua essentia completè constitutæ.

CCCLXXIII. Definitio essentialis subdividitur in physicam & metaphysicam. Physica est dictio naturam rei explicans per partes essentielles physicas, id est, materiam & formam; ut homo est compositum ex corpore & anima rationali: Metaphysica est dictio naturam rei explicans per partes essentielles metaphysicas, id est, genus & differentiam; ut homo est animal rationale.

CCCLXXIV. Petes an omnis definitio metaphysica constet genere & differentia?

CCCLXXV. Respondeo affirmativè, intelligendo per genus prædicatum aliquod commune, sive univocum, sive purè æquivocum; nam si deberet constare genere univoco, jam definitio entis non foret definitio, cū pro genere habeat id, commune ad existens, & chymæram; entis autem definitio hæc est, Ens est id quod potest existere. Iy id verò definiti non potest, cum ad vitandum processum in infinitum, tandem aliquandò deveniendum sit ad unum conceptum per se clarum, qui amplius non possit per duos alios, scilicet generis & differentie, explicari.

D V B I V M II.

Quid Divisio, & quatuorplex.

R E S O L U T I O I.

CCCLXXVI. **D**ico 1. Divisio est dictio totum in partes suas distribuens; ut hominis alia pars est anima rationalis, alia corpus: ibi homo est divisum, anima rationalis & corpus membra dividenda. Pro clariori tamen divisionis intelligentia

CCCLXXVII. Adverte, tres esse bonæ divisionis leges.

CCCLXXVIII. 1. Vt sint pauca membra dividenda, nè oriatur confusio; unde vitiosa est hæc animalis divisio, animalium aliud equus, aliud leo, aliud homo &c; sed hæc valet, animalium aliud homo, aliud brutum.

CCCLXXIX. 2. Vnum membrum dividens non debet

bet includi in alio; unde hæc est vitiosa animalis divisio, *animalium aliud homo, aliud rationale*, quia rationale includitur in homine.

CCCLXXXI. 3. Ut membra dividenda adæquent divisum; hinc non est bona hominis divisio, *hominis alia pars corpus, alia unio*: nam deest una, scilicet anima rationalis.

RESOLUTIO II.

CCCLXXXII. **D**ico 2. Divisio est duplex: una rei, & est quæ res distribuitur in suas partes; ut *homo supra in animam rationalem & corpus*.

CCCLXXXIII. Altera nominis, & est quæ nomen in multiplex significatum distinguitur; ut hic *gallus in gallum Francum & gallum gallinaceum*: ne tamen

diutius in divisionum speciebus assignandis, quam par sit, hæreamus.

CCCLXXXIV. Adverte, pro multiplicitate partium, multiplices assignari posse divisiones: Divisio enim est actualis, si partes actuales; potentialis, si potentialis; physica, si physica; metaphysica, si metaphysica; subjecti in accidentia, si partes subjectum & accidentia.

CCCLXXXV. Petes an Definitio & Divisio distinguantur?

CCCLXXXVI. Respondeo, Divisionem totius potentialis, siue superioris in sua inferiora, non esse definitionem illius superioris: quia animal non rectè definitur, *aliud homo, aliud brutum*, in quæ tamen dividitur; totius autem actualis in partes actuales, esse idè cū definitione totius actualis; quia animal rectè definitur, id, *cujus alia pars est vivens, alia sensitivum*.

DISPUTATIO VII.

De Discursu, & ejus Speciebus.

CCCLXXXVII. **D**iscursus communis est ad syllogismum & alios argumentandi modos; ideoque de discursu, priusquam de syllogismo, nobis disputandum est. Quare sit

DUBIUM PRIMUM.

Quid Discursus & quotuplex.

RESOLUTIO I.

CCCLXXXVIII. **D**ico, discursus propriè est motus ab una propositione ad aliam, idque per analogiam ad cursum localem, qui est motus ab uno loco ad alium, desumptam. Discursus autem necessitas provenit ex limitatione nostri intellectus, eaque majori, quam Angelici; quia multa in causis aut seipsis, prout illi, non penetramus; unde fit, quod ad alia ex aliis, per motum propositionis in propositionem procedere debeamus.

RESOLUTIO II.

CCCLXXXIX. **D**ico 2. Dividitur 1. Discursus in formalem & virtuales.

CCCLXXXX. Virtualis est unus actus indivisibilis cognoscens unam propositionem objectivam ex alia, & hic dicitur communiter convenire Deo & Angelis, qui unico actu causam & effectum cognoscunt.

CCCLXXXI. Formalis est cognitio unius propositionis ex alia per cognitionem realiter distinctam cognita, sic ut confitetur saltem duabus realiter distinctis.

CCCLXXXII. Dividitur 2. in Successivum & Causalem.

CCCLXXXIII. Successivus est, cum una cognitio ita sequitur aliam, ut prior non causet secundam, sed tantum merè per accidens & casu sequatur; ut *Deus est in Cælo, ergo baculus in angulo*.

CCCLXXXIV. Causalis est cum posterior, cum dependentia à priori inferatur; ut *Petrus est homo, ergo est animal*: hæc autem dependentia in eo consistit, quod prior cognitio contineat rationem propter quam conclusioni assentiri debeamus.

CCCLXXXV. Alias divisiones, in discursum for-

malem & objectivum, vocalem & scriptum, omitto; quia satis deduci possunt ex divisionibus similium propositionum & terminorum. Quare alter

CCCLXXXVI. Dividitur 3. in syllogismum, Inductionem, Exemplum, Entimema, Dilemma, Instantiam, Apogogen, Syllogismum Physionomicum & Soritem.

CCCLXXXVII. De Syllogismo, dubio sequenti, CCCLXXXVIII. Inductio est à singularibus ad universalis progressio; ut *Petrus est risibilis, & sic de cæteris, ergo omnes homines sunt risibiles*. Ut sic inductio est Entimema; si verò addas hoc subsumptum, atqui *Petrus, Paulus, & sic de cæteris sunt homines*, quod addi debet, ut vim habeat, est Syllogismus.

CCCLXXXIX. Exemplum est duplex, aliud propriè, aliud impropriè dictum: Impropriè dictum est in quo ex uno singulari inferitur propositio universalis, v.g. *S. Petrus penitens obtinuit veniam peccatorum, ergo omnes penitentes obtinebunt veniam peccatorum*.

CCCC. Exemplum propriè dictum est cum ab uno singulari ad alterum singulare fit progressio propter paritatem rationis, aut aliquam similitudinem; ut *S. Petrus penitens obtinuit veniam peccatorum, ergo & Ioannes penitens obtinebit veniam peccatorum*.

CCCCI. Entimema est discursus, in quo duæ tantum sunt propositiones, quarum una inferitur ex alia; ut *Petrus est homo, ergo Petrus est animal*: quia autem in syllogismo tres esse debent, Entimema dicitur ordinariè syllogismus mancus, truncatus &c.

CCCCII. Dilemma est argumentatio bimembris sub distinctione proposita, cujus neutram partem sine captione concedas; sic Iudæi volentes Christum Dominum in verbis capere Matth. 22. proponebant hoc dilemma, *licet dare censum Cæsari, an non?* putabant enim Christum hoc dilemmate necessario circumvenire, & accusare, quidquid respondisset; si enim dixisset, *licet dare censum Cæsari*, intulissent ipsum non amare populum Dei, utpote qui contradiceret ejus libertati, quæ se putabant non debere servare Cæsari gentili: si dixisset, *non licet dare censum Cæsari*, cum tradidissent Herodi, tamquam inimicum Cæsaris, & reum læsæ Majestatis. Dilemma solvitur assignando medium inter duo extrema, ut fecit in proposito Salvator noster dicendo, *Reddite quæ sunt Cæsari, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo*: Quod si medium